

**Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Puhtaan teollisuuden ohjelma
(E 15/2025 vp)**

Eduskunnan ympäristövaliokunnan kuuleminen 22.4.2025

Yleiset huomiot

Komissio julkaisi 26. helmikuuta tiedonannon puhtaan teollisen kehityksen ohjelmasta. Ohjelmalla pyritään komission mukaan tekemään vähähiilistämistä EU:n teollisuudelle vahva kasvutekijä. Sen keskiössä ovat erityisesti energia- ja ympäristöteollisuus, Cleantech-sektori ja kiertotalous. Ohjelma jakautuu kuuteen osakokonaisuuteen ja sisältää yhteensä yli 30 toimenpide-ehdotusta.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on sitoutunut kunnianhimoiseen EU:n energia-, ympäristö- ja ilmastopolitiikkaan, jota toteutetaan Euroopan kilpailukykyä, tuotavuutta ja turvallisuutta vahvistavilla keinoilla. Puhtaassa siirtymässä on merkittävää kasvupotentiaalia ja uusia vientimahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

Puhtaan teollisen kehityksen ohjelma tukee lähtökohtaisesti EK:n tavoitteita. Yksittäisten toimenpide-ehdotusten sisältöä ei tiedonannossa ole kuitenkaan avattu riittävästi, joten niiden toteutukseen liittyy runsaasti kysymysmerkkejä eivätkä kaikki toimenpiteet vaikuta olevan suomalaisen ja pohjoismaisen elinkeinoelämän intressien mukaisia.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK jakaa perusmuistiossa esitetyn Suomen kannan siitä, että puhdas siirtymä on toteutettava markkinaehtoisesti, kustannustehokkaasti ja teknologianeutraalisti luoden EU:lle selkeää kilpailuetua. Samoin on tärkeää, että kauppapolitiikan, taloudellisen turvallisuuden toimenpiteiden, innovaatioiden ja kansainvälisten kumppanuuksien avulla vahvistetaan eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä.

Yksityiskohtaiset huomiot

EK kannattaa EU-tasolla asetettavaa kunnianhimoista päästövähennystavoitetta vuoteen 2040, joka seuraa keskimääräistä kehityskulkua vuoteen 2030 asetetun tavoitteen ja vuoteen 2050 asetetun nettonollatavoitteen välillä tai ylittää sen. Sitovan tavoitteen tulisi koskea vain päästövähennysten määrää. Muuten, esimerkiksi energiatehokkuudelle tai uusiutuvalle energialle asetettavien tavoitteiden tulisi olla vain suuntaa antavia.

EK pitää hyvänä, että komissio pyrkii yksinkertaistamaan luvitusmenettelyitä Euroopan tasolla. Kuten Suomen kannassa todetaan, eri teollisuudenalojen ja teknologioiden tasaveroisesta kohtelusta on kuitenkin pidettävä kiinni ja uuden sääntelyn tulee olla johdonmukaista aiemman sääntelyn kanssa.

Komission pyrkimys luoda edelläkävijämarkkinoita mm. julkisten hankintojen lainsäädäntöä tarkistamalla edellyttää erityistä tarkkuutta. EK jakaa Suomen kannan siitä, että eurooppalaisten tuotteiden suosimista koskevien kriteerien tarkoituksenmukaisuutta tulisi arvioida huolellisesti. Sama koskee julkisten hankintojen kestävyys- ja muita kriteereitä, koska EK:n näkemyksen mukaan EU-lainsäädäntö ei nykyiselläänkään estä tällaisten kriteerien käyttöä julkisissa hankinnoissa.

EK:n näkemyksen mukaan yksi keino investointien vauhdittamiseksi ovat monivuotiseen rahoituskehikseen (MFF) sisällytettävä vahvat kilpailulliset rahoitusinstrumentit. EU:n sisäistä kilpailua vääristävistä valtiontuista on kyettävä luopumaan, joten Suomen kannan tavoin EK suhtautuu erittäin kriittisesti uuden valtiontukikehityksen ehdotettuun viiden vuoden voimassaoloaikaan. IPCEI:den osalta EK pitää olennaisena prosessien hallinnollista keventämistä, joustavoittamista ja parempaa läpinäkyvyyttä. Hankkeiden tulisi perustua excellence-periaatteelle ja lisätä osallistuvien yritysten moninaisuutta.

EK kannattaa komission tavoitetta tehdä EU:sta kiertotalouden johtava alue vuoteen 2030 mennessä. EK kiinnittää huomiota siihen, että puhtaan teollisen kehityksen ohjelmassa kiertotaloutta käsitellään suppeasti vain jätteiden ja uusioraaka-aineiden kautta sivuuttaen esimerkiksi innovatiiviset liiketoimintamallit kaupan, palveluiden ja digitalisaation alalla. Suomen kanta pitkän aikavälin kiertotalousvision laatimisesta ottaa nämä ohjelman puutteet huomioon.

EK tukee Suomen kannan mukaisesti voimassa olevan lainsäädännön tehokkaampaa täytäntöönpanoa ja EU:n laajuista yhteistyötä EU:n ulkopuolelta tulevien tuotteiden ympäristö- ja tuoteturvallisuusongelmiin puuttumiseksi. EU:n ulkopuolella toimivat yritykset on saatava noudattamaan EU-lainsäädännön vaatimuksia suomalaisten ja eurooppalaisten yritysten tavoin.